

The Relationship between Self-efficacy and Learning Experience with Contextual Factors and Academic Success

Shekoofeh Mottaghi^{1*}, Manoochehr Fallah²

1. Assistant Professor Psychology, Department of Psychology, University of Ardakan, Yazd, Iran

2. Ph.D. Candidate of Educational Psychology, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran

***Corresponding Author:** Shekoofeh Mottaghi, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Department of Psychology, University of Ardakan, Yazd, Iran

Email: mottaghi@ardakan.ac.ir

Received: 21 January 2017

Accepted: 28 January 2017

Published: 24 February 2018

How to cite this article:

Mottaghi Sh, Fallah M. The Relationship between Self-efficacy and Learning Experience with Contextual Factors and Academic Success. *Community Health*. 2017;4(4):349-57. DOI: <http://dx.doi.org/10.22037/ch.v4i4.15854>.

Abstract

Background and objectives: The academic achievement of students as an important indicator for the evaluation of educational systems is considered. Academic success is closely linked and influenced by numerous factors located. The aim of this study was to investigate the relationship between self-efficacy and learning experiences and academic success is a contextual factors.

Materials and Methods: This study was a survey and solidarity. The sample consisted of 430 high school students from the academic year 2013 Chaharmahal and Bakhtiari Province who were selected by cluster sampling. To evaluate the self-efficacy, learning experiences and contextual factors respectively the learning strategies questionnaire, academic experience questionnaire (AEQ), the students' educational alienation questionnaire (AAQ) and two researcher-made questionnaires for demographic and educational data were used. The collected data were entered into the SPSS-22 statistical software and analyzed using correlation and regression tests.

Results: The mean (SD) of participants age was 16.3(3.6). There was a significant relationship between self-efficacy 41.7(10.2) and learning experiences 11.5(2.8) ($r=0.42, P<0.01$). The contextual factors 85.6 (11.1) ($r=0.32, P<0.01$) and educational attainment 17.3(1.8) ($r=0.26, P<0.01$) were associated with learning experiences. Self-efficacy was predicted by learning experience of 17% and this variable was predicted by contextual factors and academic success of 27% ($P<0.01$).

Conclusion: The study showed that learning experience and tissue factors and academic achievement can be effective in predicting self-efficacy. The results of this study can help psychologists and school counselors and academic disciplines to learn more about the role of learning experience and to implement appropriate interventions with regard to improving student self-efficacy and academic achievement.

Keywords: Self-efficacy, Learning experience, Contextual factors, Academic success

رابطه خود کارآمدی و تجربه‌های یادگیری با عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی

شکوفه متقی^{۱*}، منوچهر فلاح^۲

۱. استادیار روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران

۲. دانشجوی دکتری روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، شهرکرد، ایران

* نویسنده مسئول: شکوفه متقی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، گروه روانشناسی، دانشگاه اردکان، یزد، ایران

Email: mottaghi@ardakan.ac.ir

تاریخ دریافت: بهمن ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: بهمن ۱۳۹۵

چکیده

زمینه و هدف: امروزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به عنوان یک شاخص مهم برای ارزیابی نظام‌های آموزشی مورد توجه قرار گرفته است. موفقیت تحصیلی با عوامل بسیاری مرتبط و تحت تأثیر متغیرهای متعدد قرار دارد. هدف این مطالعه تعیین رابطه خودکارآمدی و تجربه‌های یادگیری با عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی است.

روش و مواد: این مطالعه از نوع پیمایشی و همبستگی بود و با مشارکت ۴۳۰ نفر از دانش‌آموزان دوره متوسطه سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ استان چهارمحال و بختیاری که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند، انجام شد. برای بررسی خودکارآمدی تجربه‌های یادگیری و عوامل بافتی به ترتیب از پرسشنامه راهبردهای یادگیری خود تنظیمی، پرسشنامه تجربه تحصیلی دانش‌آموز، پرسشنامه بیگانگی تحصیلی دانش‌آموز و دو پرسشنامه محقق ساخته برای داده‌های جمعیت شناختی و تحصیلی استفاده شد. داده‌ها پس از جمع‌آوری به وسیله نرم‌افزار آماري SPSS-19 و آزمون‌های همبستگی و رگرسیون تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: میانگین (انحراف معیار) سن شرکت کنندگان در مطالعه (۳/۶) ۱۶/۳ سال بود. یافته‌ها نشان داد بین خودکارآمدی (۱۰/۲) ۴۱/۷ با تجربه‌های یادگیری (۲/۸) ۱۱/۵ ارتباط وجود دارد ($r=0/42$ ، $P<0/01$). همچنین عوامل بافتی (۱۱/۱) ۸۵/۶ (۳۲) $r=0/32$ ، $P<0/01$ و موفقیت تحصیلی (۱/۸) ۱۷/۳ با تجربه‌های یادگیری مرتبط بودند. خودکارآمدی توسط تجربه یادگیری ۱۷٪ و این متغیر نیز توسط عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی به میزان ۲۷٪ پیش‌بینی شد ($P<0/01$).

نتیجه‌گیری: مطالعه نشان داد که تجربه یادگیری و عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی می‌تواند عامل موثری در پیش‌بینی خودکارآمدی باشد. نتایج مطالعه حاضر، می‌تواند به روانشناسان و مشاوران مدرسه و حیطة تحصیلی کمک کند تا هر چه بیشتر به نقش تجربه یادگیری پی برده و بتوانند مداخله‌های مناسبی را با در نظر گرفتن آن در مورد بهبود خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان اجرا کنند.

واژگان کلیدی: خود کارآمدی، تجربه یادگیری، عوامل بافتی، موفقیت تحصیلی

مقدمه

نظم‌دهی یا خود سامانی به معنی تولید و هدایت اندیشه‌ها هیجان‌ها و رفتارها توسط خود فرد به منظور رسیدن به هدف است (۲). در توضیح تعیین‌گری متقابل بیان می‌شود که عوامل شخصی در کنترل و سامان‌دهی رفتار مؤثرند. یکی از این عوامل خودکارآمدی یا خودکارآمدی تصوری است. از نظر Bandura خودکارآمدی، قابلیت توانایی ادراک شده فرد

در نظریه شناختی اجتماعی، عوامل اجتماعی، شناختی، و رفتاری نقش مهمی در یادگیری دارند. Bandura معتقد است که دانش‌آموزان با یادگیری می‌توانند تجربه‌های خود را به لحاظ شناختی بیان یا دگرگون سازند. از نظر بندورا رفتار آدمی عمدتاً یک رفتار خود تنظیم شده است (۱). مفهوم خود

را شناسایی کرده‌اند. بنابراین سبک‌های یادگیری می‌توانند یادگیری دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهند و با شناسایی سبک یادگیری هر دانش‌آموز می‌توان به یادگیری او کمک کرد.

عوامل بافتی عبارت است از ادراک و رضایت فرد از موانع یا حمایت‌هایی که جامعه و خانواده برای فرد ایجاد می‌کنند. از متغیرهای بافتی مؤثر در موفقیت و عملکرد تحصیلی می‌توان به خانه، گروه‌های همسالان، اجتماع، نهادهای مذهبی، جامعه، فرهنگ و شرایط بین‌المللی اشاره نمود. برخی از این متغیرها به بافت ویژه هر دانش‌آموز مربوط می‌شوند که به نظر می‌رسد به ویژه متغیرهای مربوط به محیط خانه مهم باشند. محیط خانه دربردارنده متغیرهایی مانند سطوح تحصیلی والدین، درآمد خانواده/ پایگاه اجتماعی اقتصادی، دیگر ویژگی‌های والدینی (از قبیل سن یا وضعیت زناشویی) و گروهی از متغیرهای گوناگون دربرگیرنده‌ی میزان برخورداری از تکنولوژی در خانه، تعداد کتاب‌ها و مجلات در خانه و غیره به شمار می‌رود. مفهوم پایگاه اجتماعی- اقتصادی دربردارنده متغیرهای درآمد خانواده، شغل و تحصیلات والدین است. امروزه سطوح ثروت، قدرت و اعتبار اجتماعی در مورد یک فرد/ خانواده همیشه هماهنگ نیست. با وجود این ناهماهنگی چهار سطح کلی پایگاه اجتماعی- اقتصادی بالا، متوسط، کارگر و پایین بازشناخته می‌شوند. طبقه اجتماعی، متغیر مهمی از تفاوت‌های فرهنگی و اغلب مهم‌تر از تفاوت‌های دیگر مانند قومی و نژادی است. طبقه اجتماعی دانش‌آموز بر نگرش‌ها و رفتارها در مدرسه اثر به سزایی دارد (۶).

تعاریف گوناگونی در مورد پیشرفت (موفقیت) تحصیلی وجود دارد، موفقیت تحصیلی، مقدار دستیابی دانش‌آموز به هدف‌های آموزشی، یا میزان یادگیری آموزشگاهی به صورتی که توسط آزمون‌های مختلف دروس مانند ریاضی و دیکته سنجیده می‌شود، است (۴). موفقیت تحصیلی به نمودی از جایگاه تحصیلی دانش‌آموزان اشاره دارد که این جلوه ممکن است بیانگر نمره‌ای برای یک دوره، میانگین نمرات در دوره‌ای مربوط به یک موضوع یا میانگین نمرات دوره‌های مختلف باشد (۷). عملکرد مدرسه‌ای، و برجسته‌ترین شاخص آن یعنی موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان با پایگاه اجتماعی اقتصادی همبستگی دارد. دانش‌آموزان با پایگاه اجتماعی اقتصادی بالاتر گرایش به پیشرفت تحصیلی بیشتری دارند

در انجام یک عمل دلخواه یا کنار آمدن با یک موقعیت خاص، محوری‌ترین مکانیزم از مکانیزم‌های روانی آدمی است. باورهای خودکارآمدی، کنش‌های آدمی را به وسیله فرآیندهای شناختی، انگیزشی، عاطفی و تصمیم‌گیری تنظیم می‌نماید. آنها بر اینکه چگونه فکر می‌کنند، در رویارویی با مشکلات برانگیخته می‌شوند و پشتکار نشان می‌دهند، کیفیت سلامت هیجانی و آسیب‌پذیری‌شان در مقابل افسردگی و تنیدگی چگونه است و چطور در یک موقعیت حساس، بهترین تصمیم را اتخاذ می‌کنند، عمل می‌کنند. بندورا خودکارآمدی را اساس عمل انسان می‌داند و اعتقاد دارد انسان‌های خودکارآمد، مبتکر ژرف اندیش و خود سامان‌بخش هستند و برای به وجود آوردن پیامدهای مطلوب، از نیروی تأثیرگذاری بر اعمال‌شان برخوردارند (۳). مطالعه‌ای تحت عنوان نظریه شغلی اجتماعی-شناختی و پیش‌بینی علایق و اهداف انتخاب در دانشجویان حسابداری توسط Lent و همکاران با هدف تعیین مدل انتخاب شناختی- اجتماعی، صورت گرفت. مطالعه‌ای بر روی دانش‌آموزان آمریکایی نشان داد که خودکارآمدی و انتظار پیامد پیش‌بینی‌کننده‌های خوبی برای علایق هستند و همچنین پیش‌بینی‌کننده اهداف انتخاب نیز می‌باشند. این مطالعه همچنین بر این عقیده است که یک مسیر غیرمستقیم از حمایت‌های محیطی و موانع از طریق خودکارآمدی به پیامدهای انتخاب وجود دارد (۴). تجربه‌های یادگیری با ترکیبی از ویژگی‌های رفتاری، شناختی، عاطفی و فیزیولوژیکی، شاخص‌های نسبتاً ثابتی برای چگونگی ادراک محیط یادگیری، تعامل با آن و واکنش نشان دادن نسبت به آن هستند. تجربه‌های یادگیری به سبک‌های یادگیری آموزنده برمی‌گردد. سبک یادگیری الگوی ثابتی از رفتار و عملکرد است که به وسیله آن فرد تجربه‌های یادگیری را کسب می‌کند. سبک‌های یادگیری و تفکر، توانایی نیستند، بلکه روش‌های ترجیحی استفاده از توانایی‌های شخص هستند. برخی از افراد ممکن است از نظر شناختی، پیچیده و به نحوی چند بعدی بیاندیشند یا با توجه به وجه تمایز مطالب مورد نظر با مسائل برخورد کنند. برخی از افراد در تفکر و یادگیری انعطاف پذیرند و برخی دیگر انعطاف ناپذیرند. بعضی یادگیرنده‌ها از درون برانگیخته می‌شوند و گروهی نیازمند پاداش‌های بیرونی هستند (۵). تفاوت‌های فردی به قدری زیاد هستند که کارشناسان آموزش و روانشناسان تقریباً صدها سبک یادگیری و تفکر

عنوان نمونه انتخاب شدند. از آنجا که تعداد جامعه آماری انبوه است به استناد روش تعیین حجم نمونه Fidell و همکاران (۹) تعداد نمونه آماری ۴۳۰ نفر تعیین گردید. در این فرمول سطوح متغیرهای پیش‌بین با یکدیگر جمع و در عدد هشت ضرب و با عدد ثابت ۵۰ جمع شده است. در این مطالعه جهت آزمایش الگوی پیشنهادی، از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شد به این صورت که ابتدا از بین کلیه دبیرستان‌ها و هنرستان‌های شش شهرستان استان دو دبیرستان یا هنرستان به طور تصادفی انتخاب شد، سپس از هر دبیرستان انتخاب شده دو کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد. خوشه نهایی مطالعه را دانش‌آموزانی که در کلاس‌های انتخاب شده حضور داشتند تشکیل داد.

ملاحظات اخلاقی مطالعه حاضر به شرح ذیل بودند: (۱) کلیه پاسخ‌دهنده‌ها اطلاعات لازم در مورد مطالعه دریافت کرده و در صورت تمایل در مطالعه مشارکت می‌نمودند. (۲) این اطمینان به آزمودنی‌ها داده شد که تمام اطلاعات محرمانه هستند و برای امور پژوهشی مورد استفاده قرار خواهند گرفت. (۳) به منظور رعایت حریم خصوصی، نام و نام خانوادگی شرکت‌کنندگان ثبت نشد. (۴) برای اطمینان از روند کار، کلیه پرسشنامه‌ها توسط خود پژوهشگر اجرا شد. جمع‌آوری داده‌ها با به کارگیری پرسشنامه‌های زیر انجام شد:

پرسشنامه تجربه تحصیلی دانش‌آموز (AEQ): برای سنجش تجربه‌های یادگیری از این پرسشنامه استفاده شد که شامل دو بخش می‌باشد. در بخش نخست، پرسش‌هایی درباره ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانش‌آموزان پرسیده شده است. در این بخش ابتدا شش پرسش جمعیت‌شناختی، و سپس پنج پرسش از تجربه تحصیلی، شش پرسش درباره ادراک از وضعیت، و سه پرسش رضایت از وضعیت به همراه پنج پرسش مربوط به سنجش وضعیت اقتصادی-اجتماعی والدین وجود دارد. روایی ابزار با نظر دو متخصص روانشناسی تربیتی و تحقیقات آموزشی با روش صوری مورد تأیید قرار گرفت. بخش دوم برگرفته از چندین پرسش‌نامه پرکاربرد در این زمینه بوده، روایی صوری و روایی سازه توسط سه تن از استادان دانشگاه خوارزمی و دانشگاه تهران مورد تأیید قرار گرفت. یکدستی درونی به روش آلفای کرونباخ و پایایی به روش بازآزمایی مورد ارزیابی قرار گرفت و

دانش‌آموزان با پایگاه اجتماعی اقتصادی پایین‌تر بیشتر در معرض خطر ترک تحصیل هستند. دسته‌های فرعی مهم دیگر بافتی، شامل اجتماع (محل زندگی، تأکید بر آموزش)، گروه‌های همسالان، رسانه و نهادهای جامعه (تلویزیون، نهادهای اجتماعی و غیره)، سیاست‌های استانی و ملی (قوانین، برنامه‌ها و تأمین بودجه)، فرهنگ (شامل ارزش‌ها، زبان، هنر، موسیقی و غیره) و شرایط کشوری/جهانی است. یک جنبه بسیار مهم دیگر، ویژگی‌های عصر اطلاعات است که بر سایر جنبه‌های زندگی اثر می‌گذارد (۵). این موضوع بسیار مهم است زیرا دانش و مهارت‌هایی را که دانش‌آموزان برای موفقیت در جامعه نیاز دارند، از نو تعریف می‌کند.

امروزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به عنوان یک شاخص مهم برای ارزیابی نظام‌های آموزشی مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این، پیشرفت تحصیلی همواره برای معلمان، دانش‌آموزان، والدین، نظریه‌پردازان، و محققان تربیتی نیز حائز اهمیت بوده است. سال‌های متمادی است که پژوهشگران تعلیم و تربیت و روانشناسان اجتماعی، مطالعات فراوانی در مورد عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان انجام داده‌اند (۸). همچنین مطالعه‌های زیادی برای تدوین مدل‌های کارآمد به منظور تبیین و پیش‌بینی موفقیت تحصیلی انجام شده ولی شاید بتوان گفت شمار پژوهش‌های که از منظر نظریه‌ای جامع که دربردارنده همه‌ی جوانب باشد و هم به دانش‌آموز هم به آموزش دهنده و فرایند آموزش پرداخته باشد، اندک است (۶). مطالعه‌های فوق و نظریه‌های طرح شده گویای بررسی‌های انجام شده در حیطه موفقیت و پیشرفت تحصیلی و ارتباط آن با مؤلفه‌های دیگر است. برخی از این مؤلفه ارتباط روشن‌تری با عملکرد و پیشرفت تحصیلی داشته‌اند از جمله خود کارآمدی و برخی به صورت ضمنی و به واسطه متغیرهای دیگر می‌توانند چنین رابطه‌ای داشته باشند. از این رو هدف این مطالعه تعیین رابطه خود کارآمدی و تجربه‌های یادگیری با عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی است.

روش و مواد

این مطالعه از نوع پیمایشی و همبستگی بود. در این مطالعه گردآوری داده‌ها با به کارگیری پرسشنامه در دبیرستان‌های استان چهارمحال و بختیاری در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ انجام شد. در مجموع ۴۳۰ دانش‌آموز (۲۲۰ پسر و ۲۱۰ دختر) از جامعه دانش‌آموزان دوره‌ی دبیرستان/هنرستان به

مقیاس‌های خودکارآمدی، ارزش‌گذاری درونی و اضطراب امتحان، استفاده از راهبردهای شناختی و فراشناختی را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۷، ۰/۷۵، ۰/۸۳، ۰/۷۴ تعیین کردند. رضویه و همکاران (۱۲)، ضریب پایایی این آزمون را با بازآزمایی یک گروه ۳۰ نفری در فاصله زمانی یک ماه، ۰/۸۳ برآورد کرد. میزان آلفای کرونباخ در پژوهش یاد شده، برای کل آزمون ۰/۹۰ و برای هر یک از خرده آزمون‌ها در دامنه‌ای از ۰/۶۸ تا ۰/۸۷ به دست آمد. داده‌ها پس از جمع‌آوری به وسیله نرم‌افزار آماری SPSS-19 تجزیه و تحلیل شدند. به منظور تحلیل داده‌ها، از آزمون‌های آمار توصیفی و رگرسیون سلسله مراتبی استفاده شد. در ابتدا، نرمال بودن و خطی بودن داده‌ها به ترتیب از طریق آزمون‌های کولموگروف-اسمیرنوف و ارزیابی همبستگی خطی بررسی شد که مشاهده شد این دو پیش فرض مطلوب هستند. قابل ذکر است که داده‌های پرت، از مجموعه داده‌ها حذف شد.

یافته‌ها

از بین ناحیه‌های انتخاب شده برای نمونه‌گیری (لردگان، لاران، شهرکرد، کوهرنگ، بروجن، سامان، اردل، و فارسان)، بیشترین و کمترین فراوانی به ترتیب مربوط به ناحیه لردگان (۵۵٪) (۱۳/۴٪) نفر و ناحیه فارسان ۲۹ (۷/۱٪) نفر بود.

در همه زیربخش‌ها بالای ۰/۸ بوده است. برای سنجش عوامل بافتی از دو پرسشنامه بیگانگی تحصیلی دانش آموز و پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که پرسشنامه دوم شامل ابزار موقعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده، با پنج آیتم است.

پرسشنامه بیگانگی تحصیلی دانش‌آموز (AAQ): این ابزار بر پایه پرسشنامه بیگانگی آموزشی دانشجویان Lewis (۱۰)، و در بردارنده ۲۲ گویه ساخته شده است. پایایی به روش آلفای کرونباخ و روش بازآزمایی ارزیابی شده که هر شاخص در مورد این ابزار بالای ۰/۸ بوده است. گزینه‌های چهارگانه به ترتیب نمره یک (مخالفم) تا چهار (موافقم) گرفتند. نمره هر مؤلفه یا بعد با جمع کردن نمره پاسخ به گویه‌ها و محاسبه میانگین به دست آمد.

پرسشنامه راهبردهای یادگیری خود تنظیمی (MSLQ): این پرسشنامه در شکل ویرایش شده، با کاستن از تعداد پرسش‌ها از ۸۱ به ۳۱ پرسش استفاده شد. گزینه‌های پاسخ بر پایه دستور نمره‌گذاری به ترتیب نمره یک (اصلاً درست نیست) تا هفت (کاملاً درست است) گرفتند. خودکارآمدی شامل سه بعد خودکارآمدی تحصیلی، اجتماعی و خودتنظیمی است. نمره هر مؤلفه یا بعد با جمع کردن نمره گویه‌ها و محاسبه میانگین به دست آمد. DeGroot & Pintrich (۱۱) در بررسی خود پایایی خرده

جدول شماره ۱- ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف استاندارد

متغیر	میانگین	انحراف معیار	سن	عوامل بافتی	تجربه‌های یادگیری	خودکارآمدی	موفقیت تحصیلی
سن	۱۶/۳	۳/۶	۱	-	-	-	-
عوامل بافتی	۸۵/۶	۱۱/۱	۰/۰۱	۱	-	-	-
تجربه‌های یادگیری	۱۱/۵	۲/۸	-۰/۱۴	۰/۱	۱	-	-
خودکارآمدی	۴۱/۷	۱۰/۲	-۰/۱۵	-۰/۱۴	۰/۴۲**	۱	-
موفقیت تحصیلی	۱۷/۳	۱/۸	۰/۲۵**	۰/۳۲**	۰/۲۶**	۰/۲۱**	۱

$P < 0.01^{**}$

دارد در حالی که بین خود کارآمدی با سن و عوامل بافتی همبستگی معناداری دیده نشد.

بر اساس نتایج جدول شماره ۲ ملاحظه می‌شود بیشترین همبستگی بین خودکارآمدی و تجربه‌های یادگیری وجود

جدول شماره ۲- نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام تجربه‌های یادگیری بر حسب متغیرهای پیش‌بین

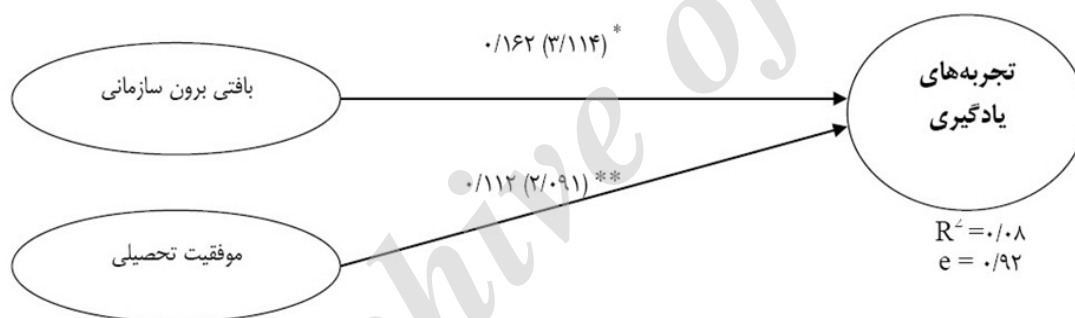
متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	R	R ²	B	S. E	Beta	T	P
تجربه‌های یادگیری	بافتی برون سازمانی	۰/۲۸	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۲	۰/۱۶	۳/۱۱	۰/۰۱
تجربه‌های یادگیری	موفقیت تحصیلی	۰/۲۵	۰/۰۶	۰/۲۲	۰/۱۰	۰/۱۱	۲/۰۹	۰/۰۵

همان طور که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود، در هر دو گام از تحلیل رگرسیون، ارتباط بین متغیر ملاک و متغیر پیش‌بین معنادار است. همچنین، ضریب بتا کاهش را از گام اول به گام دوم نشان می‌دهد.

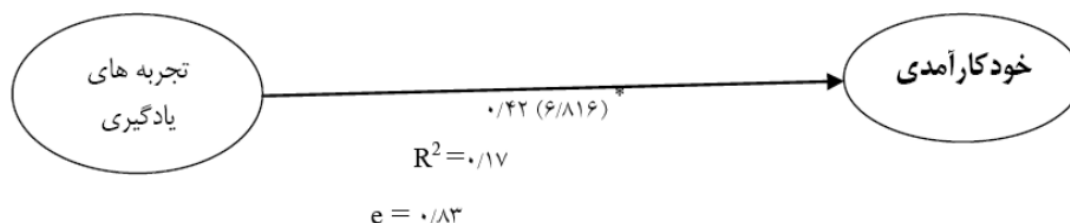
جدول شماره ۳- نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام خودکارآمدی بر حسب متغیر پیش‌بین

متغیر پیش‌بین	متغیر ملاک	R	R ²	B	S. E	Beta	T	P
خودکارآمدی	تجربه‌های یادگیری	۰/۴۲	۰/۱۷	۰/۰۸	۰/۱۷	۰/۴۲	۶/۸۱	۰/۰۰۱

بر اساس جدول شماره ۳ می‌توان گفت که تجربه‌های یادگیری با t برابر ۶/۸۱ اثر پیش‌بینی‌کنندگی معنی‌داری را بر روی خودکارآمدی دانش‌آموزان داشته است و نشان‌دهنده یک رابطه مستقیم و معنی‌دار با اطمینان ۹۹٪ می‌باشد.

نمودار شماره ۱- تفکیک شده مرحله اول تحلیل مسیر $P < 0.05^{**}$ $P < 0.01^*$

نمودار شماره ۲- تفکیک شده مرحله دوم تحلیل مسیر $P < 0.01^*$

بحث

مطالعه نشان داد که عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی با تجربه‌های یادگیری مرتبط است و تجربه‌های یادگیری نیز با خودکارآمدی رابطه دارد. این یافته‌ها با نتایج رضویه و همکاران (۱۲)، سرقد و همکاران (۱۳)، حیاتی و همکاران (۱۴) همخوان است.

عوامل بافتی به موقعیت اقتصادی- اجتماعی خانواده و ادراک و رضایت فرد از موانع و حمایت‌های جامعه بر می‌گردد. از آنجا که عملکرد مدرسه‌ای دانش‌آموزان با پایگاه اجتماعی- اقتصادی همبستگی دارد، دانش‌آموزان با پایگاه اجتماعی- اقتصادی پایین‌تر بیشتر در معرض خطر ترک تحصیل هستند (۸). دانش‌آموزان با پایگاه اجتماعی- اقتصادی بالاتر گرایش به پیشرفت تحصیلی بیشتری دارند و همچنان که دانش‌آموزان خانواده‌های با پایگاه اجتماعی- اقتصادی پایین‌تر به پایه‌های بالاتر می‌روند، بیشتر و بیشتر از همتایان با پایگاه اجتماعی- اقتصادی بالاترشان عقب می‌افتند. Boettcher (۱۵) باور دارد که هر تجربه یادگیری ساختارمندی، چهار جز دارد و یادگیرنده در مرکز آن است. یادگیری تنها درون بافت یا زمینه و از راه کنش متقابل میان فرد و محیط یادگیری ایجاد می‌شود. در طراحی محیط‌های یادگیری مؤثر، تعامل و درگیری دانشجو با محتوای یادگیری را باید در نظر گرفت. دانش‌نویین باید بر پایه دانش پیشین یادگیرنده و با آن مرتبط باشد. همچنین مطالعه‌های گوناگون نشان می‌دهند که سبک‌های تفکر حل مساله، تصمیم‌گیری، پیشرفت تحصیلی و روش‌های آموزش رابطه دارند و خود قادرند تحت تأثیر عوامل گوناگونی از جمله بافت، فرهنگ، جنسیت، سن، سبک‌های تربیتی والدین و وضعیت اجتماعی- اقتصادی قرار گیرند (۱۶).

بسیاری از مطالعه‌ها نشان داده‌اند که بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی خانواده و روش‌های فرزندپروری آنها ارتباط وجود دارد. خیلی از فرزندان خانواده‌های کم درآمد به گونه‌ای تربیت می‌شوند که در مقایسه با تربیت فرزندان طبقه متوسط، با آنچه از آنها انتظار می‌رود در مدرسه انجام دهند، کمتر هماهنگ است. زمانی که کودکان طبقه متوسط وارد مدرسه می‌شوند، از نظر دنبال کردن رهنمودها، توضیح دادن دلایل و فهمیدن آنها و درک و به کار بردن زبان خوب هستند، در حالی که کودکان طبقه پایین در تمام این زمینه‌ها تجربه کمتری دارند. تفاوت مهم دیگر خانواده‌های

طبقه متوسط با طبقه پایین به انواع فعالیت‌هایی مربوط می‌شود که والدین با فرزندان‌شان انجام می‌دهند. والدین طبقه متوسط از فرزندان‌شان توقع زیادی دارند و برای رشد ذهنی به آنها پاداش می‌دهند. آنها احتمالاً برای استفاده از زبان الگوهای خوبی فراهم می‌آورند، دائم با فرزندان‌شان صحبت می‌کنند و برای آنها روخوانی می‌کنند. آنها همه گونه مواد یادگیری مانند کتاب، کتاب مرجع، نوار ضبط صوت، معما و به طور روزافزونی رایانه در اختیار فرزندان‌شان قرار می‌دهند. همچنین این والدین به احتمال بیشتری به فرزندان‌شان کمک می‌کنند تا در مدرسه موفق شوند و به تحصیلات‌شان ادامه دهند (۷).

سرقد، رضایی و معصومی (۱۳) در مطالعه خود نشان دادند که میان سبک‌های یادگیری و خودکارآمدی رابطه وجود دارد. فردی با سبک تفکر قانون‌گذار می‌تواند در نواندیشی، ابداع و اختراع از خودکارآمدی بالایی برخوردار باشد. همچنین، افرادی با سبک تفکر غالب قضاوت‌گری اگر در شرایط محیطی و فرهنگی مناسب قرار گیرند، مسلماً در زمینه‌ی ارزیابی و قضاوت می‌توانند افرادی خودکارآمد و موفق باشند. دیگر سبک‌های تفکر نیز در افراد از جایگاه ویژه‌ی خود برخوردارند. شکست‌ها و موفقیت‌هایی که به توانایی‌ها نسبت داده شده، اغلب ناشی از سبک‌ها است. یک معلم باید بداند عملکرد ضعیف دانش‌آموز همیشه به علت عدم توانایی نیست بلکه به خاطر عدم تناسب بین سبک‌های تفکر دانش‌آموز و انتظاراتی است که معلم از او دارد (۱۷). از آنجایی که تجربیات یادگیری به سبک‌های یادگیری وابسته است، می‌توان گفت خودکارآمدی نیز می‌تواند تحت تأثیر تجربیات یادگیری باشد (۱۵). تجارب یادگیری دانش‌آموز باعث می‌شود که انگیزش برای پیشرفت و درگیری آموزشی بر یکدیگر اثر بگذارند. این به این خاطر است که سابقه موفقیت و پیشرفت در روند آموزشی (تجارب یادگیری)، عامل اشتیاق برای رسیدن به موفقیت بیشتر می‌شود که این به نوبه خود پیشرفت را به دنبال می‌آورد این یافته با مطالعات عباسیان فرد و همکاران (۱۸) و Zimmerman & Cleary (۱۹) نیز همسو است. دانش‌آموزی که با توجه به نتایج خودسنجی‌اش، از موانع و حمایت‌های اجتماعی خود راضی نیست، سطح خودکارآمدی و انگیزه‌اش برای کوشش‌های بیشتر کاهش می‌یابد. زیرا فقر فرهنگی خانواده و در رأس آن جامعه منجر به ایجاد این باور در دانش‌آموز

تجربه یادگیری و این متغیر نیز توسط عوامل بافتی و موفقیت تحصیلی پیش‌بینی شود. نتایج مطالعه حاضر، می‌تواند به روانشناسان و مشاوران مدرسه و حیطة تحصیلی کمک کند تا هر چه بیشتر به نقش تجربه یادگیری پی برده و بتوانند مداخله‌های مناسبی را با در نظر گرفتن آن در مورد بهبود خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان اجرا کنند.

تشکر و قدردانی

از کلیه دانش‌آموزان شرکت کننده در این پژوهش تشکر و قدردانی می‌گردد. همچنین این نتایج حاصل طرح پژوهشی آموزش و پرورش استان چهار محال و بختیاری که مجری آن نویسندگان مقاله می‌باشد.

تعارض در منافع

نویسندگان اظهار می‌دارند که هیچ گونه تعارض منافعی در مورد این مقاله وجود ندارد.

می‌شود که حتی اگر توانایی موفق شدن را داشته باشد، وجود موانع و کاستی در حمایت‌های بافت اجتماعی با ارزش‌گذاری پایینی که نسبت به اهداف آموزشی دارند، مانع موفقیت تحصیلی وی خواهند شد. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به استفاده از پرسشنامه به منظور جمع‌آوری داده‌ها اشاره کرد. در نتیجه، احتمال دارد مواردی مثل خستگی، نداشتن انگیزه، با عجله پاسخ دادن و غیره رخ داده باشد که قابل کنترل نبود. از طرفی، به دلیل محدودیت از لحاظ زمانی و اجرایی، امکان بررسی آزمایشی روابط متغیرها وجود نداشت. پیشنهاد می‌شود در مطالعه‌های آینده به بررسی این متغیرها در ارتباط با متغیرهای دیگری چون انتظار آموزگار یا والدین و یا مقاطع تحصیلی دیگر پرداخته شود و روابط متغیرها بر اساس مدل‌های موجود در این زمینه بررسی گردد.

نتیجه‌گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که خودکارآمدی می‌تواند توسط

REFERENCES

- Dunlosky J, Rawson KA, Marsh EJ, Nathan MJ, Willingham Dt. Improving Students' Learning with Effective Learning Techniques: Promising Directions from Cognitive and Educational Psychology. *Psychological Science in the Public Interest*. 2013 Jan;14(1):4-58.
- Korthagen FA. Situated Learning Theory and the Pedagogy of Teacher education: Towards an Integrative View of Teacher Behavior and Teacher Learning. *Teaching and Teacher Education*. 2010 Jan 31;26(1):98-106.
- Bandura A. Perceived Self-efficacy in Cognitive Development and Functioning. *Educational Psychologist*. 1993 Mar 1;28(2):117-48.
- Lent RW, Paixão MP, da Silva JT, Leitão LM. Predicting Occupational Interests and Choice Aspirations In portuguese High School Students: A Test of Social Cognitive Career Theory. *Journal of Vocational Behavior*. 2010 Apr 30;76(2):244-51.
- Rait S, Monsen JJ, Squires G. Cognitive Behaviour Therapies and Their Implications for Applied Educational Psychology Practice. *Educational Psychology in Practice*. 2010 Jun 1;26(2):105-22.
- Brown SD, Tramayne S, Hoxha D, Telander K, Fan X, Lent RW. Social Cognitive Predictors of College Students' Academic Performance and Persistence: A Meta-analytic Path Analysis. *Journal of Vocational Behavior*. 2008 Jun 30;72(3):298-308.
- Toland J, Carrigan D. Educational psychology and resilience: New concept, new opportunities. *School Psychology International*. 2011 Feb;32(1):95-106.
- Huitt W. A Transactional Model of College Teaching. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*. 2007;19(2):130-40.
- Fidell S, Tabachnick B, Mestre V, Fidell L. Aircraft Noise-induced Awakenings Are More Reasonably Predicted from Relative than from Absolute Sound Exposure Levels. *The Journal of the Acoustical Society of America*. 2013

Nov;134(5):3645-53.

10. Lewis J. Social Alienation, Self-efficacy and Career Goals as Related to the Academic Performance of Sophomore College Students. Proquest LLC. 789 East Eisenhower Parkway, PO Box 1346, Ann Arbor, MI 48106; 2009.
11. Pintrich P-R, DeGroot E-V. Motivational and Self-regulated Learning Components of Classroom Academic Performance. *Journal of Educational Psychology*. 1990 Mar;82(1):33.
12. Razavieh A-A, Latifian M, Fouladchang M-A. Comparative Study of the Effectiveness of Self-Management Skills and Increase Self-efficacy Beliefs on the Student's Academic Performance, *Journal of Educational New* 2013; 3 (4):7-25. (Full Text In Persian)
13. Sarvghad S, Rezari A, Masoumi F. The Relationship between Thinking Styles and Self-efficacy Young Boys and Girls of Shiraz, *Journal of Women and Society*. 2010;1(4):154-133. (Full Text in Persian)
14. Hayati D, Abgahi A, Ahangari SA, Azizi Abarghouei M. Relationship between Quality Of Learning Experiences And Feelings Of Self-Efficacy And Academic Burnout Symptoms Tabatabai University In Tehran, *Jundishapur Educational Development*. 2014;5: 29-18. (Full Text in Persian)
15. Boettcher JV. Ten Core Principles for Designing Effective Learning Environments: Insights from Brain Research and Pedagogical Theory. *Innovate: Journal of Online Education*. 2007;3(3):2.
16. Hejazi E, Lavasani M, Babaei A. The Relationship between Perceived Classroom Goal Structure, Thinking Styles, Approaches to Learning and Academic Achievement, *Research on Curriculum*. 2011 8(2):28-38. (Full Text in Persian)
17. Sternberg RJ. Mental Self-government: A Theory of Intellectual Styles and Their Development. *Human Development*. 1988 Jul 1;31(4):197-224.
18. Abassianfard M, Bahrami H, Ahghar Gh. The Relationship Between Self-Efficacy And Achievement Motivation In Pre-University Students. *Journal Of Applied Psychology*. 2010;7:18-31. (Full Text in Persian)
19. Zimmerman BJ, Cleary TJ. Adolescents' Development of Personal agency: The Role of Self-efficacy Beliefs and Self-regulatory skill. *Self-efficacy beliefs of Adolescents*. 2006;5:45-69.